

Litteratur

Guldet fra Øresund - Erik Gøbel

Litteratur

med særligt henblik på nyere, danske bidrag

Bemærk

- Standardværket om snart sagt alle aspekter af øresundstolden er *Tolden i Sundet. Toldoprævning, politik og skibsfart i Øresund 1429-1857*, red. Ole Degn, Kbh. 2010
- En kort introduktion findes i Gøbel, Erik, ”Øresundstolden og dens regnskaber 1497-1857”, i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog 2010*, 2010, s. 41-71 – findes på http://mfs.dk/wp-content/uploads/2016/05/2010_oeresundstolden_og_dens_regnskaber_41-72.pdf
- Selve sundtoldregnskaberne og deres informationsindhold tilgås lettest via www.soundtoll.nl eller ved søgning på <https://www.sa.dk/daisy/>

Litteratur

Ahonen, Kalevi, ”Den dansk-amerikanske strid om Øresundstolden”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 527-556

Andersen, Tove Wihlborg og Gunnar Jakobsen, *Dansk toldhistorisk bibliografi*, Kbh. 1982 – findes på <https://zise.dk/getfile.aspx?id=137791>

Arup, Erik, *Danmarks historie 2*, 1282-1624, Kbh. 1932

Bang, Nina Ellinger, ”Om Lastetoldens Indførelse”, i *Historisk Tidsskrift 6. rk. 6. bd.*, 1895-1897, s. 530-534 – findes på <https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/54644/73741>

Bang, Nina Ellinger, ”Til Narva-Handelens Historie i det 16. Aarhundrede”, i *Historisk Tidsskrift 7. rk. 2. bd.*, 1899-1900, s. 541-558 – findes på <https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/54767/73987>

Bang, Nina, ”Lidt af det meget Øresundsregnskaberne fortæller”, i *Tilskueren 43:2*, 1926, s. 316-325

Becker-Christensen, Henrik, *Protektionisme og reformer 1660-1814*, Dansk Toldhistorie 2, Kbh. 1988

Berggren, Jan, ”Makt och tull i Öresund”, i *Øresunds Told, Tull i Öresund. I krig och fred, på godt og ondt*, red. Holger Munchaus Petersen m.fl., Kbh. og Stockholm 2000, s. 39-78

Berntsen, Arent, *Danmarckis oc Norgis Fructbar Herlighed*, Kbh. 1656 – findes på <https://books.google.ee/books?id=zLJBAAAACAAJ&printsec=frontcover&hl=da#v=onepage&q&f=false>

- Boon, Piet, "Sundtoldtabellerne og Sundtoldbøgerne. Diskussionen om hjemstedet i vestfrisisk perspektiv", i *Tolden i Sundet ...*, s. 329-346
- Brand, Hanno, "Den diplomatiske løsning af konflikterne i Sundet mellem de habsburgske Nederlande, Danmark og den tyske Hansa 1510-1532", i *Tolden i Sundet ...*, s. 175-208
- Brindeau, Louis, *Les Premiers Bateaux à Vapeur au Havre*, Le Havre 1901
- Cadot, M., "Les débuts de la navigation à vapeur et l'émigration française en Russie", i *Cahiers du Monde Russe* 1963, s. 382-399
- Christensen, Aksel E., *Dutch Trade to the Baltic about 1600. Studies in the Sound Toll Register and Dutch Shipping Records*, Kbh. 1941
- Christensen, Aksel E., "Øresund og Øresundstold. Et historisk rids", i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog* 1957, 1957, s. 22-40 – findes på <https://drive.reindex.net/MFS/101/1957Ethistoriskrids22-40.pdf>
- Christensen, William, *Dansk Statsforvaltning i det 15. Århundrede*, Kbh. 1908
- Christiansen, Carl, *Bidrag til dansk Statshusholdnings Historie under de to første Enevoldskonger*, bd. 1-2, Kbh. 1908-1922
- Cohn, Einar, *Privatbanken i København gennem Hundrede Aar 1857-1957*, bd. 1, Kbh. 1957
- Dahlerup, Troels, *De fire stænder 1400-1500*, Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie, bd. 6, Kbh. 1989
- Dalgård, Sune, "Reformationen på Øresunds Toldbod 1641", i *Festskrift til Astrid Friis på halvfjerdsårsdagen*, red. Svend Ellehøj m.fl. Kbh. 1963, s. 65-84 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/910950.pdf>
- Danmark og UNESCOs Memory of the World Register*, red. Karen Skovgaard-Petersen m.fl., Kbh. 2006 – findes på <https://www.kb.dk/e-mat/dod/130016997758.pdf>
- Danske Kancelliregistranter 1535-1550*, udg. af Kr. Erslev og W. Møllerup, Kbh. 1881-1882
- Danske Tractater efter 1800, 2. Samling, Handels- og andre Tractater, 1. Bind, 1800-1863*, udg. af Udenrigsministeriet, Kbh. 1874
- Degn, Ole, "Lygtepenge. En øresundstoldafgift fra årene 1635-43", i *Zise. Toldhistorisk Tidsskrift* 9, 1986, s. 19-23 – findes på <https://www.zise.dk/getfile.aspx?id=113389>
- Degn, Ole, "Århus-skipperne gennem Øresund. Århus' handelsflåde og skibsfart omkring 1640", i *Erhvervshistorisk Årbog* 36, 1986, s. 77-90 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/921558.pdf>
- Degn, Ole, "Et år ved Øresunds Toldkammer. Skipperne, skibe og varetransport gennem Sundet i 1640", i *Maritim Kontakt* 28, 2006, s. 117-134 – findes på <http://www.marinehist.dk/orlogsbib/Maritimk/Maritimk28.pdf>
- Degn, Ole, "Øresundstoldens toldsatser, indtægter og regnskabsformer", i *Tolden i Sundet ...*, s. 125-174
- Degn, Ole, "Svigefulde Øresundstoldbøger", i *Tolden i Sundet ...*, s. 271-278
- Degn, Ole, "Europæiske handelsflåder passerende Sundet i 1640", i *Tolden i Sundet ...*, s. 279-294
- Degn, Ole, "Litteratur vedrørende Øresundstolden", i *Tolden i Sundet ...*, s. 589-617

- Degn, Ole, og Erik Gøbel, *Dansk søfarts historie 1588-1720. Skuder og kompagnier*, Kbh. 1997
- Den helsingørske Færgemand Lars Bache, hans By og hans Hjem*, udg. af Julius Clausen og P. Fr. Rist, Kbh. 1905
- Early Modern Shipping and Trade. Novel Approaches Using 'Sound Toll Registers Online'*, red. af Jan Willem Veluwenkamp og Werner Scheltjens, Leiden og Boston 2018
- Enemark, Poul, ”Tolden er nobel og nobels værd. Toldhistoriske aspekter omkring en retssag i 1548”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 227-252
- Engberg, Jens, *Dansk finanshistorie i 1640'erne*, Aarhus 1972 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/922782.pdf>
- Erslev, Kristian, *Erik af Pommern, hans Kamp for Sønderjylland og Kalmarunionens Opløsning*, Kbh. 1901
- Etting, Vivian, *Margrete 1. En regent og hendes samtid*, Kbh. 2021
- Flood, Constantius, *Alvorsdyst og Eventyrliv. Fortællinger og Skisser fra Sjølivet*, Kristiania 1890 – findes på <https://www.nb.no/items/5317bf3ea39a4f25db57803ddcacba19?page=0&searchText=constantius%20flood%20alvorsdyst>
- Fode, Henrik, *Liberalisme og frihandel 1814-1914*, Dansk Toldhistorie 3, Kbh. 1989
- Fridericia, J. A., ”Fra hvilken Tid skriver Sundtolden sig? Et par kritiske Bemærkninger”, i *Historisk Tidsskrift 4. rk. 5. bd.*, 1875, s. 1-20 – findes på <https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/54253/72959>
- Friis, Astrid, ”Rosenobeltolden eller Skibstolden i Sundet i Tiden omkring 1550”, i *Festskrift til Erik Arup*, red. Astrid Friis og Albert Olsen, Kbh. 1946, s. 166-186
- Fudge, John D., ”Sundpassagen – 1500-tals toldregnskaber som kilde til nordeuropæisk skibsfart”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 253-270
- Galschiøt, M., *Helsingør omkring Midten af forrige Aarhundrede*, Kbh. 1960
- Grinder-Hansen, Poul, *Kronborg. Fortællingen om et slot*, Kbh. 2018
- Guide de voyageur a Saint-Petersbourg*, Paris u. å.
- Gøbel, Erik, ”Øresundstolden og dens regnskaber 1497-1857”, i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog 2010*, 2010, s. 41-71 – findes på http://mfs.dk/wp-content/uploads/2016/05/2010_oeresundstolden_og_dens_regnskaber_41-72.pdf
- Gøbel, Erik, ”Øresundstoldens arkivalier 1497-1858”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 569-588
- Gøbel, Erik, ”The Sound Toll Registers Online Project, 1497-1857”, i *International Journal of Maritime History* 22, 2010, s. 305-324 – findes på http://www.sa.dk/media%283636%2C1030%29/The_Sound_Toll_Registers_Online_Project.pdf
- Gøbel, Erik, ”Øresundstoldregnskaberne 1497-1857”, i onlinetidsskriftet *Gransk 2021*, s. 35-48, på <http://gransk.dk/4-oeresundstoldregnskaberne-1497-1857/>
- Gøbel, Erik, ”Øresundstoldregnskaberne – et internationalt skatkammer”, i *Siden Saxo* 2008:2, s. 16-24 – findes på <http://www.sidensaxo.dk/fileadmin/saxo-abstract-uploads/OEresundstoldregnskaberne.pdf>

Gøbel, Erik, "Øresundstoldregnskaberne 1497-1857 – nu også på internettet ved hollandsk indsats", i *Nordisk Arkivnyt* 2010, 2010, s. 144-145

Hassø, Arthur G., "Den danske Regering og Koffardifarten Nord om Norge i det 16. Aarhundrede", i *Historisk Tidsskrift* 10. rk. bd. 2, 1932-1934, s. 556-610 – findes på <https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/49754/63961>

Heiberg, Steffen, "De ti tønder guld. Rigsråd, kongemagt og statsfinanser i 1630'erne", i *Historisk Tidsskrift* 76, 1976, s. 25-58 – findes på http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/hto/hto_13rk_0003-PDF/hto_13rk_0003_76542.pdf

Henningsen, Henning, *Skipperne, klarerere og toldere. Livet omkring Øresunds Toldkammer og Helsingørs havn i 1800-tallet*, Helsingør 1970

Hey, Henrik, "Skibsklarer Krag Frederik Marstrand", i *Museerne Helsingør. Årbog* 2019, s. 14-26 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/934012.pdf>

Holm, C. F., *Bidrag til Sundtoldens Historie, navnlig dens indre Udvikling ...*, Kbh. 1855 / 1975 – findes på <https://zise.dk/getfile.aspx?id=142397>

Holm, Edvard, *Danmark-Norges Historie fra Den store nordiske Krigs Afslutning til Rigernes Adskillelse*, bd. 7:1, Kbh. 1912

Holstenerpræstens Krønike (Presbyter Bremensis), oversat af Anna Huse, Kbh. 1908

Hvidegaard, Torben, "Øresundstolden på Christian 4.s tid. Sundtoldens betydning 1613-1645 for forholdet mellem Danmark, Sverige og Nederlandene", i *Fortid og Nutid*, 2000, s. 199-219 – findes på <https://tidsskrift.dk/fortidognutid/article/view/74971/108498>

Hørby, Kai, "Øresundstolden og den skånske skibstold. Spørgsmålet om kontinuitet", i *Middelalderstudier tilegnede Aksel E. Christensen på tresårsdagen*, red. af Tage E. Christensen m.fl., Kbh. 1966, s. 245-272

Jahnke, Carsten, "Navigation and shipping in the Sound during the Middle Ages", i onlinetidsskriftet *Gransk* 2021, s. 49-64, på <http://gransk.dk/5-navigation-and-shipping-in-the-sound-during-the-middle-ages/>

Jakobsen, Gunnar, Erik Harremoes, G. Honnens de Lichtenberg og R. Steen Steensen, *De danske stræder og øresundstolden*, Kbh. 1958 – findes på <http://www.marinehist.dk/MHS-udgivelser/MHS04.pdf>

Jakobsen, Gunnar, "C. F. Holms bidrag til Sundtoldens historie", i *Tolden i Sundet ...*, s. 513-526

Jensen, Mogens, "På min herres nådes vegne. En undersøgelse af de ældste øresundstoldbøger", i *Zise* 43, 2020, s. 31-67 – findes på <https://zise.dk/getfile.aspx?id=152296>

Jensen, Mogens, "Et blodigt år ved Øresunds Toldbod", i *Zise. Told- og skattehistorisk årbog* 2022, s. 35-72

Jensen, Mogens, "De danske kongers Guldbjerg. En undersøgelse af øresundstoldens udvikling 1429-1857", i *Zise. Told- og skattehistorisk årbog* 2022, s. 73-136

Jespersen, Leon, "Hvorfor den blev betalt siden, da vi ikke mere beherskede Sundet, må Vorherre vide. Øresundstolden og Roskildefreden 1658", i *Tolden i Sundet ...*, s. 295-328

Johansen, Hans Chr., *Dansk økonomisk politik i årene efter 1784. Reformår 1784-88*, Aarhus 1968

- Johansen, Hans Chr., ”Østersøhandelen og den svensk-russiske krig 1788-90 belyst ud fra dansk kildemateriale”, i *Erhvervshistorisk Årbog* 27, 1976-1977, s. 35-54 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/921611.pdf>
- Johansen, Hans Chr., *Dansk økonomisk politik i årene efter 1784. Krigsfinansieringsproblemer 1789-93*, Aarhus 1980
- Johansen, Hans Chr., *Shipping and Trade between the Baltic Area and Western Europe, 1784-95*, Odense 1983
- Johansen, Hans Chr., ”Østersøområdet forsyning med amerikanske varer i det 18. århundrede”, i *Festskrift til Kristof Glamann*, red. af Ole Feldbæk og Niels Thomsen, Odense 1983, s. 169-185 – findes på <https://slaegtsbibliotek.dk/924811.pdf>
- Kanstrup, Jan, ”Svigagtig angivelse. Øresundstolden i 1700-tallet”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 371-454
- Kanstrup, Jan, ”Toldkasserer C. F. Holm og hans skrifter”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 497-512
- Kelsall, Philip, ”De nederlandske Sundtoldregistre”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 557-568
- Kikuchi, Yuta, ”Trade through Lübeck Instead of the Sound. Route Choice in Early Modern Hamburg’s Baltic Trade”, i *Early Modern Shipping and Trade ...*, s. 95-112
- Kirck, H. C., ”Et helsingørsk Handelshus fra Øresundstoldens Tid”, i *Fra Frederiksborg Amt* 1924, s. 9-60
- Klem, Knud, ”Om Helsingørs færgemænd og kapere”, i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog* 1945, 1945, s. 149-158 – findes på <https://drive.reindex.net/MFS/101/1945KapereKnudKlem149-158.pdf>
- Korse, Poul, *Hollandske spor i nutidens Helsingør*, Helsingør 1994
- Kaaring, David Burmeister, ”En allegori på Øresund?”, i *Zise. Told- og Skattehistorisk Tidsskrift* 32, 2009, s. 97-104 – findes på <https://zise.dk/getfile.aspx?id=131459>
- Lauring, Palle, *Danmark og Skåne. En usentimental rejse*, Kbh. 1966
- Loic, Charles, og Guillaume Daudin, ”Cross-checking STRO with the French ‘Balance du Commerce’ Data”, i *Early Modern Shipping and Trade ...*, s. 133-150
- Madsen, Lars Bjørn, ”Oprettelsen af Øresunds og Helsingørs Sygehospital”, i Lone Hvass m.fl., *Et sygehus ved Øresund i 200 år*, Helsingør 1996
- Madsen, Lars Bjørn, ”Øresunds Toldkammer i Helsingør”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 85-124
- Møller, Anders Monrad, ”Sundtoldtariffen af 1842”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 483-496
- Nilsson, Marianne, *Öresundstullräkenskaperna som källa för fraktfarten genom Öresund under perioden 1690-1709*, Göteborg 1962
- Ojala, Jari, ”Øresund som informationsbørs. Finske købmænd og danske skibsklarerfirmaer i Helsingør og København ca. 1750-1900”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 347-370
- Ojala, Jari m.fl., ”Trade between Sweden and Portugal in the Eighteenth Century. Assessing the Reliability of STRO Compared to Swedish and Portuguese Sources”, i *Early Modern Shipping and Trade ...*, s. 151-173
- Olafsson, Jon, *Islænderen Jon Olafssons Oplevelser som Bøsseskytte under Christian IV. Nedskrevne af ham selv*, Kbh. 1905

- Olesen, Jens E., ”Den rette sædvanlige strøm. Øresundstolden i 1400-tallet”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 27-40
- Olsen, Albert, *Studier over den danske Finanslov 1850-1864*, Kbh. 1930
- Olsen, Albert, ”Svenske Lurendrejere i Sundet i det 17. Aarhundrede”, i *Handels- og Søfartsmuseets Aarbog 1942*, 1942, s. 17-46 – findes på https://tidsskrift.dk/mfs_aarbog/article/view/95957/144819
- Pedersen, Laurids, *Helsingør i Sundtoldstiden 1426-1857, bd. 1-2*, Helsingør 1926-1929
- Petersen, Carl S., ”En rejse i Danmark i vinteren 1674. Af en hollandsk købmands beretning”, i *Fra Arkiv og Museum 3*, 1905-1908, s. 1-41
- Petersen, Holger Munchaus, ”Toldvæsenet i bugserbranchen”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 455-482
- Rafner, Claus, ”Administrationen af Sundtolden”, i *Tolden i Sundet ...*, s. 67-84
- Rasch, Aage, *Ejderkanalen, Åbenrå 1978*
- Rubin, Marcus, ”Sundtoldens Afløsning”, i *Historisk Tidsskrift 7. rk. 6. bd.*, 1905, s. 172-311 – findes på <https://tidsskrift.dk/historisktidsskrift/article/view/54842/74137>
- Rönnbäck, Klas, ”Balancing the Baltic trade. Colonial commodities in the trade on the Baltic, 1773-1856”, i *Scandinavian Economic History Review 58*, 2010, s. 188-202
- Scheltjens, Werner, og Jan Willem Veluwenkamp og Siem van der Woude, ”A Closer Look. STRO as an Instrument for the Study of Early Modern Maritime History”, i *Early Modern Shipping and Trade ...*, s. 1-18
- Schmidt, J. Boisen, *Studier over statshusholdningen i kong Frederik IV's regeringstid 1699-1730*, Kbh. 1967
- Schultz, J. H., og K. E. Ackermann, *Den danske Marine 1814-1848. Orlogsfarten 1*, Kbh. 1950
- Seerup, Jakob, ”Historien om de danske vagtskibe i Sundet, på Storebælt og Københavns Red”, i *Handels- og Søfartsmuseets Årbog 2010*, 2010, s. 73-100 – findes på https://tidsskrift.dk/mfs_aarbog/article/view/96600/145440
- Smith, Adam, *Undersøgelse om National-Velstands Natur og Aarsag*, bd. 2, Kbh. 1780
- Speerschneider, C. I. H., *Om Isforholdene i danske Farvande i ældre og nyere Tid. Aarene 690-1860*, Kbh. 1915
- Svendsen, Knud Erik, m.fl., *Dansk pengehistorie 1*, Kbh. 1968
- Tabeller over Skibsfart og Varetransport gennem Øresund 1497-1660*, udg. af Nina Ellinger Bang og Knud Korst, *bd. 1: Tabeller over Skibsfarten*, Kbh. 1906, *bd. 2A-2B: Tabeller over Varetransporten*, Kbh. 1922-1933
- Tabeller over Skibsfart og Varetransport gennem Øresund 1661-1783 og gennem Storebælt 1701-1748*, udg. af Nina Ellinger Bang og Knud Korst, *bd. 1: Tabeller over Skibsfarten*, Kbh. 1930, *bd. 2:1-2:3: Tabeller over Varetransporten*, Kbh. 1939-1958
- Tandrup, Leo, *Svensk agent ved Sundet. Toldkommissær og agent i Helsingør Anders Svenssons depecher til Gustav II Adolf og Axel Oxenstierna 1621-1626*, Aarhus 1971
- Thaarup, Fr., *Om Øresunds Told*, Kbh. 1838 – findes på <https://books.google.dk/books?id=kZtVAAAACAAJ&printsec=frontcover&dq=inauthor:%22>

[Frederik+Thaarup%22&hl=da&sa=X&ei=TxfRUufSGMKjhgfTyIHACg&ved=0CFcQuwUwBQ#v=onepage&q&f=false](#)

Tolden i Sundet. Toldopkrævning, politik og skibsfart i Øresund 1429-1857, red. Ole Degn, Kbh. 2010 – findes også let forkortet som *The Sound Toll at Elsinore. Politics, shipping and the collecting of duties, 1429-1857*, Ole Degn (ed.), Cph. 2017

Tønnesen, Allan, *Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere ca. 1550-1600*, Ringe 1985

Venge, Mikael, *Fra åretold til toldetat. Middelalderen indtil 1660*, Dansk Toldhistorie 1, Kbh. 1987

Venge, Mikael, "Øresundstoldregnskabernes verden", i *Zise. Told- og Skattemhistorisk Tidsskrift* 23, 2000, s. 108-126 – findes på <https://www.zise.dk/getfile.aspx?id=121691>

Venge, Mikael, "Øresundstoldens grundlov", i *Tolden i Sundet ...*, s. 41-66

Venge, Mikael, "Moder Sigbrit og Øresundstolden", i *Tolden i Sundet ...*, s. 209-226

Venge, Mikael, "Hollandske skibe i Øresund i 1531 og under Grevens Fejde", i *Zise. Told- og Skattemhistorisk Tidsskrift* 35, 2012, s. 99-104 – findes på <https://www.zise.dk/getfile.aspx?id=123249>

Øresunds og Strømtoldrulle, Kbh. 1842 – findes på <https://www.zise.dk/getfile.aspx?id=142404>